

Oponentský posudek na diplomovou práci

Název: Učitel ICT předmětů na ZŠ
Autor: Jan Holman
Vedoucí: Doc. RNDr. Miroslava Černochová, CSc.
Oponent: Mgr. Daniel Tocháček
Rok: 2010

Diplomová práce Jana Holmana je orientována do oblasti profesní charakteristiky učitele ICT na základních školách. Autor reaguje na soudobé trendy stále výraznější implementace technologických prostředků do každodenní reality školské praxe a na skutečnost, že učitelé tzv. informatických předmětů patří často k nejdůležitějším činitelům tohoto vývoje. Učitel informačních a komunikačních technologií, který nejednou zastává také roli metodika či koordinátora ICT, popř. je rovněž správcem školního HW vybavení a počítačové sítě, ovlivňuje zpravidla značnou měrou úspěšnost začleňování technologií do výuky a také prostřednictvím spolupráce na ICT plánech spoluvytváří strategii pořizování a obměny HW a SW vybavení. Je evidentní, že podmínkou efektivního uchopení takto rozsáhlé agendy je odpovídající odbornost. Učitel ICT by tedy optimálně měl být nejen kvalifikovaným pedagogem, nýbrž též metodikem a odborníkem v oblasti využívání HW a SW při vzdělávání. Autor prostřednictvím rozboru kvalifikačních požadavků, potřebných kompetencí a nezbytných dispozic a skrze popis působení učitele informatiky na škole usiluje v předložené závěrečné práci o vykreslení komplexního profilu osobnosti učitele ICT na ZŠ.

Teoretická část práce důkladně s oporou v množství informačních zdrojů elektronických i tištěných charakterizuje učitele ICT (ve smyslu profese) a pojednává o jím typicky vykonávaných činnostech. Primárním východiskem pro definování profesní pozice učitele informatiky jsou příslušné zákony, nařízení vlády a prováděcí vyhlášky MŠMT. Tyto prameny doplňují další dokumenty a publikační výstupy, jež detailněji vymezují specifika sledovaného pole, napomáhají získat orientaci v širších souvislostech a poukazují na aktuální vývoj. Jedná se kupř. o materiály z provenience Výzkumného ústavu pedagogického, České školní inspekce, vybraných vysokých škol atd.

Odborná pedagogická a pedagogicko-psychologická literatura byla autorem využita zejména v kontextu základní deskripce kompetencí učitele ICT (kapitola 2.1.5.) a prezentace použitelných osobnostních a profesních typologií a charakteristik vlastní osobnosti učitele (kapitola 2.1.6.). Ve výše zmíněných kapitolách by uvedený přehled modelů a přístupů případně mohl být i obsáhlejší a některé ze zmiňovaných typologií či charakteristik by si ev. zasloužily podrobnější vysvětlení.

Soubor využitých informačních zdrojů doplňují výsledky rozsáhlejších zahraničních výzkumů a významného domácího šetření, které autor práce částečně prezentuje a porovnává v textu kapitol zaměřených na popis časového vytížení učitele ICT, jeho profesní zátěže, jakož i na hlavní specifické problémy profese (2.3., 2.4.).

Dostatečně a velmi srozumitelně je v textu práce objasněna problematika podpůrných profesí v oblasti ICT na školách – tedy role metodika resp. koordinátora ICT, popř. správce technologického vybavení a počítačové sítě – a to i přesto, že zejm. v oblasti definice profese metodik / koordinátor ICT panují i mezi odbornou veřejností (patrně v důsledku změn používané terminologie) značné nejasnosti. Stejně tak je výstižně a zcela v odpovídajícím

rozsahu podána základní informace o koncepci vzdělávání všech pedagogických pracovníků, bez ohledu na jejich aprobaci, v rámci v minulosti realizovaného projektu SIPVZ.

Praktická část diplomové práce měla být původně založena na rozsáhlém dotazníkovém šetření, k jehož cílům měl patřit především průzkum, jaká je role učitele ICT předmětů z hlediska zajištění ICT na dané škole, jak se učitelé informatických předmětů dále vzdělávají, jaké mají podmínky pro práci s technologiemi ve výuce a jaké jsou jejich charakteristické činnosti a pracovní zatížení. Diplomant byl s ohledem na různé, v práci blíže popsání, okolnosti nucen ustoupit z původního záměru a místo dotazníkového šetření realizoval v redukované podobě menší výzkum s výrazně užším okruhem respondentů. Cíle výzkumu nebyly zásadním způsobem upravovány, změny doznal průzkum zejm. v rovině metodologické – namísto dotazníkového šetření byla použita metoda řízeného rozhovoru s menším množstvím použitých otázek. Doplnková část výzkumu – sledování profesních činností učitelů ICT na ZŠ – byla uskutečněna z hlediska metodiky podle původního plánu, opět však bylo nutné pracovat s výrazně menším množstvím získaného materiálu s ohledem na nevelký počet respondentů. Modifikace původního plánu však měla i některá pozitiva, kupř. metoda interview umožnila výzkumníkovi – autorovi práce – detailnější poznání respondentů a dovoľovala mu upřesňovat zadání dotazů či popř. klást doplňkové a rozšiřující otázky ke sledovaným tématům.

Po detailním prostudování kompletní dokumentace výzkumu a jeho výsledků lze konstatovat, že i oproti možnému očekávání nezdaru, se šetření podařilo realizovat, v rámci možností, úspěšně. Zjištěné výsledky umožnily zodpovědět stanovené výzkumné otázky a potvrdit resp. vyvrátit předem formulované hypotézy. Jednoznačným nedostatkem výzkumu, jehož si však je diplomant vědom a nezastírá ho, je malé množství účastníků šetření – výsledky průzkumu tedy není možné zobecnit. Řešením tohoto problému by pochopitelně bylo zapojení většího množství respondentů.

Po formální a typografické stránce splňuje předložená závěrečná práce požadavky kladené na diplomové práce. Vyhovující je taktéž po stylistické stránce a z hlediska gramatiky nelze vznést žádných vážnějších námitek. Práce je přehledná a srozumitelná, je psaná poutavě a čtivě.

Drobné technické připomínky lze z pozice čtenáře směřovat k občasné nejednotnosti autorského podání ve smyslu střídání jednotného a množného čísla (např. „Ohledně této problematiky jsem se obrátil na Výzkumný ústav pedagogický v Praze, ...“ versus „Pro dokreslení výše uvedeného popisu situace ICT ve vzdělávání v České republice uvádíme...“), dále k typograficky jistě správnému, avšak ne vždy zcela přehlednému, uvádění odkazů na informační zdroje do standardních závorek, zejm. bylo-li v textu v blízkosti odkazu použito závorčky pro běžný doplňující text a konečně k použití průběžného číslování stránek arabskými číslicemi nejen pro text vlastní práce, ale také pro stránky s přílohami.

Práci lze celkově hodnotit jako zdařilou. Diplomant prokázal schopnost zhostit se úspěšně dané problematiky, efektivně pracovat s informačními zdroji rozličného charakteru a realizovat ucelený výzkumný projekt. Práce pomáhá vytvářet základní představu o modelovém profesním profilu učitele ICT na základní škole. Především praktická část závěrečné práce by mohla být využita pro účely dalšího studia a výzkumu v oblasti sledované problematiky. **Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.**

Podněty k diskusi:

- Domníváte se, že skutečnosti zjištěné v praktické části diplomové práce jsou přenositelné z úrovně ZŠ do úrovně SŠ – tedy např., že učitelé SŠ se zabývají obdobnými činnostmi a řeší podobné problémy jako učitelé ZŠ? Jaké existují podle vašeho názoru, či na základě zjištěných výsledků výzkumu, rozdíly mezi profilem učitele informatiky na ZŠ a SŠ (zohledníte-li např. odpovědi a záznamy činností 3 respondentů působících na víceletých gymnáziích)?
- Pokud vyjdete z teoretické části práce i z výsledků realizovaného výzkumu: Považujete za užitečné propojení rolí (funkcí) učitel ICT, metodik/koordinátor ICT, popř. správce sítě? V čem spatřujete klady resp. zápory tohoto propojení?
- Za předpokladu, že to bylo možné zjistit během výzkumu: Jakou roli hrají učitelé ICT, popř. metodici/koordinátoři ICT na školách při plánování investic do HW a SW vybavení? Mohou tento proces ovlivňovat? Pokud ano, činí tak ve spolupráci s ostatními kolegy (neinformatiky)?

Navržené hodnocení:

V Praze dne 24. 5. 2010

Mgr. Daniel Tocháček